

Norssin VI luokan oppilas *Kari Selinheimo* oli Weikon 90-vuotisjuhluvuoden kunniaksi tutkinut 1800-luvun käsinkirjoitettuja Weikkoja hieman tarkemmin. Hänen ansiokas tutkielmansa ilmestyi Weikko N:o 2 1961 -lehden sivuilla 4-6. Se julkaistaan seuraavassa uudelleen lyhentämättömänä senkin uhalla, että se sisältää joiltakin osiltaan samoja asioita kuin aiemmin tai myöhemmin tässä e-kirjassa julkaistut Weikkoa koskevat jutut.

Weikko 90-wuotias

Maanantaina helmikuun 6. päivänä kierteli Helsingin Suomalaisen Normaalikoulun [Ruotsalaisen Normaalikoulun alaostaston] poikien keskuudessa ensimmäinen numero Weikko nimistä lehteä. Tämä tapahtui 90 vuotta sitten vuonna 1871.

Mainittu lehti sanoo alkulauseessaan: ”*Lukijani! Nyt minä vuorollani tulen teitä huvittamaan, koska entinen sanomalehtenne Aamutar on jo mennyt ”tuonelan tupihin”. Toivonpa myöskin, että tulen olemaan häntä paljon etevämpi. Sisältöni, joka kaikissa kohdissa tulee olemaan Aamuttaren sisältöä parempi, tulee olemaan yleisesti: satuja, runoja y.m. jota kaikkia en voi luetellakaan, vieläpä tinkimättä kuviakin, jos taitoni sen myöden antaa. Täten varustettuna luule, että voitan teidän suosionne, ja tulemme olemaan hyviä ystäviä.*”

Yhdeksänkymmentä vuotta on Weikko Helsingin ja luultavasti koko Suomen vanhimpana koululehtenä toiminut lukijoidensa huvittajana. Kun ensimmäinen Weikko ilmestyi, Helsingissä neljän vuoden ajan toiminut suomalainen oppikoulu oli suuremmassa vaarassa tulla lopetetuksi kuin milloinkaan aikaisemmin tai myöhemmin. Maaliskuun 16. pnä esitti Koulutoimen Ylihallitus kirjelmän, jossa vaadittiin Helsingin Normaalikoulun Suomalaisen Osaston lakkauttamista ja siirtämistä Hämeenlinnaan.

Vain suomalaisten suurin vapaaehtoisin uhrauksin onnistuttiin säilyttämään Helsingin ainoa suomalainen opinahjo. Sillä aikaa, kun säätyvaltiopäivillä käytiin kiivaita kamppailuja koulun tulevaisuudesta suomenmielisten ja ruotsalaisten edustajien välillä, oppilaat antoivat oman osansa kamppailuun.

Tästä kertoo Weikon rintamakuvaaja: ”*Kohta tappelun alkaessa Esplanadilla töytösi joukko joukon perään koko 1. ja 2. ruotsalainen luokka suomalaisten kimppuun, joita ei ollut kuin viisi tai kuusi. Sanomattomalla urheudella pitivät nämä puolensa vain muutaman askeleen perääntyen. Mutta nyt näkyi koulun portilla suomalaisia, jotka yhdessä ainoassa pitkässä rivissä karkasivat ruotsalaisten kylkeen.*”

Nämä menivät hujan hajan kuin akanat tulessa. Ruotsalaisten paksu lauma hävisi Esplanadin tantereelle ja kaduille. Suomalaisten voitto oli täydellinen. Pari ruotsalaista poikaa vietiin ”klinikkaan” muutamasta kirpun puremasta. Tästä oli seurauksena, että suomalaisia kiellettiin taistelemasta ruotsalaisten kanssa.”

Normaalikoulun Suomalaisen Osaston oppilaskunta alkoi Weikon ilmestyttyä saada vauhtia. Numerossa 16 syyskuun 23. päivänä mainitaan ensimmäisen kerran Konventista: ”*Koska nyt olemme aikoneet ruveta pitämään konventtia, niin eiköhän olisi sopivaa, jos perustaisimme lakia itsellemme. Sillä niin kuin tiedetään, on kaikissa muissa konventeissa lakia, joita toverien pitää seurata ja sen tähden luulisin parimmaksi, jos perustaisimme lakia, ottaa Normaalikoulun ruotsalaisen osaston lait malliksemme.*”

Matti Oja:
**Lehtiä
Veikon
historiasta**

1. Veikon perustaminen ja alkuvuodet

Ensimmäinen Veikko on päivätty maanantaina 6.2.1871. Norssin kirjastossa on ensimmäistä myöten Veikkoja koko lehden ilmestymisajalta, mutta nähtävästi monia numeroita on hävinnytkin. Paitsi lehden omia kirjoituksia Konventin pöytäkirjat antavat tietoja Veikon alkuvaiheista. Vanhin pöytäkirja on vuodelta 1874.

Uusi Veikko tervehtii lukijoitaan, Normaalkoulun suomalaisen osaston oppilaita, ilmoittaen tulevansa nyt vuorollaan heitä huvittamaan, "koska entinen sanomalehtenne, Aamutar, jo on mennyt 'tuonelan tupihin'." Numero 1 kuvastaa hyvin seuraavienkin vuosikertojen sisältöä: juttuja, satuja, runoja, jatkokertomuksia, uutisia, ilmoituksia, jopa kuvia ja kuva-arvoituksia. Pieni, nelisivuinen vihko vaihtui pian suurempaan, ja v. 1874 sen kooksi tuli puoli arkkia. Samana vuonna "Sanomalehti 'Veikko' määrättiin ilmaantumaan kerran viikossa, riippumatta kokouksista", ja kutakin numeroa varten valittiin viisihenkinen toimitus. Seuraavilta vuosilta mainitaan konventin pöytäkirjoissa Veikon "kirjoittajakunnat", "luokat" tai "kirjoituskompaniat", joiden piti vastata lehden säännöllisestä ilmestymisestä. Jos kirjoittaminen laiminlyötiin, toimittajien oli saatava seuraavaksi kerraksi kaksi Veikkoa! — Lehteen kirjoittavat käyttivät säännöllisesti nimimerkkiä, joten useimpia ei enää voi tunnistaa.

Konventin kokouksia ei alkuaan pidetty aivan joka viikko, mutta v. 1876 päätettiin kokoontua aina lauantai-iltaisina, ja yhtenä ohjelmanumerona oli Veikon lukeminen. Tavallisesti lehti myös arvosteltiin saman tien.

Ensimmäisinä vuosinaan Veikko ilmestyi noin 6 — 12 numerona lukukaudessa. Toistuvia kirjoituksia olivat mm. "Sananen Konventin jäsenille", "Ikävä seikka" ja "Konventin nykyinen tila", joissa käsiteltiin monelta kannalta konventtia, sen jäsenistön passiivisuutta ja etenkin kirjastoasioita; konventin oman kirjaston hoitamisessa ilmaantui tuon tuostakin vaikeuksia, kun kirjoja jäi palauttamatta tai sakkoja ei maksettu. "Helsingin-kirjeitä" laadittiin usein, ja lopun lehden täyttivät kertomukset, kuvaukset ja runot. Aihepiiri suppeni Veikon iän kasvaessa, ja esim. aluksi innokkaasti harrastetut kuva-arvoitukset ja pilakysymykset jäivät melkein kokonaan pois; niitä varten olivat pienemmät "pilalehdet".

2. Vuosisadalta toiselle

Päästyään hyvään vauhtiin Veikko ilmestyi lähes säännöllisesti kymmeniä vuosia, yleensä noin 20 — 30 numerona lukuvuodessa. Norssin kirjastossa todistavat tästä kaudesta suurikokoiset nahkaselkäiset yhteensidotut vuosikerrat. Lehden muodostavat pääasiassa novellit ja runot. Muutamat otsikot riittänevät antamaan kuvan kertomusten sisällöstä: Lumme, Eräs elämäntarina, Myrsky, Vestan neitsyt. Hauska kirjoitus on vuoden 1911 lokakuun 23. päivän numerossa: "Helsinki vuonna 2000 tai niillä paikoin"; siinä kuvataan mm. lentotuoleja ja televisiota, autot on hylätty epäkäytännöllisinä, kaupunki on kasvanut tavattomasti, ja Norssilla on uusi talo — entinen on kanalana.

Jotkut Veikot koostuvat pelkästään runoista. Näistä pääosa on tunnelmallisia, mutta myös vastustetaan sortovaltaa (mm. 'Sortovaltaa suistamaan.' v. 1899); historiallisista mainittakoon 'Syys-yö Navovalla v. 1586' v. 1900, 'Spartacuksen puhe' v. 1911 ja 'Hirmuvaltias' (= keisari Nero) v. 1912. Eräs arvostelija toivoo enemmän proosaa, jotta "vihdoinkin lakkaisivat nuo alakuloiset, pessimistiset, taiteellista arvoa vailla olevat runokyhäelmät täyttämästä Veikon arvokkaita palstoja". — Joskus Veikkoon on saatu runokäännöksiä, tavallisesti Homerosta tai roomalaisia runoilijoita. Niinpä "Nalle" on kääntänyt Odysseian I laulua puolisataa säettä varsin sujuvalla heksametrillä (toukok. 1913). Sama oppilas on kääntänyt myös saksasta, ranskasta ja venäjältä.

1800-luvulla huomaa etenkin kansanrunojen sekä Kiven, Oksasen ja Runebergin vaikutuksen. Vähitellen aihepiirit muuttuvat, ja 1900-luvulla tuntuvat Leino ja Koskenniemi Veikon runoilijoiden lähimmiltä esikuvilta.

Varsin usein arvostellaan edellinen Veikko hyvinkin perusteellisesti jopa useiden sivujen pituisessa, yksityiskohtaisessa kirjoituksessa; puututaan pilkku- ja kielivirheisiin ja annetaan kieliopin mukaisia ohjeita erehtyneille. Joskus kävi niin kuin vuoden 1899 viimeisessä Veikossa, joka "sisälsi paljaita arvosteluita, joten arvostelu, joka seurasi lukemista, oli arvostelujen arvostelua." Myös konventin juhlia selostetaan ja arvostellaan.

Kun uudet civikset otettiin konventtiin, tulojuhlassa luettiin myös Veikko, ja tervehdyspuhe on usein julkaistu seuraavassa lehdessä. Konventin hyväksi kehoitetaan työskentelemään ja etenkin Veikon, "konventin sydämen", eteen pyydetään tekemään työtä. Silti ei ollut helppoa saada kirjoituksia viikoittain ilmestyvään lehteen. Syksyllä 1894 konventissa toivottiin julkaisun harventamista joka toiseksi lauantaiksi, koska "Weikkoon on vaikea saada kirjoituksia ja nekin jotka siihen saadaan ovat niin huonoja, etteivät civikset niitä viitsi kuunnella". Enemmistö oli kumminkin sitä mieltä, että lehden oli ilmestyttävä joka viikko, koska "tämä sanomalehti — oli se, joka ylläpitää eloa konventissa". Jatkuvasti toivottiin uusia kirjoituksia, sillä seitsenmiehinen toimistuskuntakaan ei aina jaksanut keksiä tar-

peeksi artikkeleita. 1800-luvun lopussa poistettiin tiettyjen luokkien kirjoitusvelvollisuus, minkä seurauksena on toimittajan valitus helmik. 1900: "Tänä konventtivuotena VI:sluokkalaisista ei yksikään ole syksystä lähtien kirjoittanut yhtä ainoatakaan kirjoitusta. O tempora, o mores. He riemuitsevat veikkopakon poistamisesta. Pakko tosin on poistettu, mutta velvollisuutta ei." — Kuinkahan paljon kirjoituksia saataisiin nyky-Weikkoon, jos "veikkopakko" olisi yhä voimassa? — Poimitakoon tähän ohimennen muita hauskoja yhdyssanoja joko Veikon lehdiltä tai konventin pöytäkirjoista: Veikko-paperi, Veikko-kirjoitus, Veikko-virka, Veikko-vuorot ja Veikkosakot.

Vuosisadanvaihteen tyypillinen Veikko on 8-sivuinen, ja se sisältää runon, novellin tai pari sekä arvostelun edellisestä Veikosta. Arkit ovat suurikokoisia, ja laaja käsiala täyttää ne reunasta toiseen. Kirjoittajat piiloutuvat melkein aina nimimerkin taakse, mutta käyttämällä apuna matrikkelia, konventin pöytäkirjoja sekä vertailevaa käsialantutkimusta olisi pienen salapoliisityön jälkeen sentään osa tekijöistä vieläkin saatavissa selville.

Veikon 65-vuotisjuhlanumerossa v. 1936 lausutaan yhteenvetona: "Veikkoa saavat monet maamme tunnetut kirjailijanimet kiittää ensimmäisistä kirjallisuudesta innostuksistaan, jotka ovat sitten sytyttäneet tulen, joka valaisee ja lämmittelee. Muistakaamme vain sellaisia nimiä kuin Jalmari Finne, Yrjö Veijola, Mika Waltari, Jussi Lappi-Seppälä ja Kaarlo Nuorvala, joiden ensimmäiset kyhäelmät ovat saavuttaneet julkisuuden ja antaneet tekijöilleen voimaa ja uskoa juuri Veikon ansiosta."

Tässä yhteydessä on muistettava kaksi painettua albumia, jotka ilmestyivät v. 1892 ja 1905: **Kulokorsia** ja **Kulokorsia II**. Molemmat ovat Suomalaisen Normaaliylyseon Konventin julkaisemia, ja niiden kirjoitukset ja runot ovat osittain jo aikaisemmin ilmestyneet Veikon palstoilla, Kummankin sivumäärä on noin 90. Momenttyyppisten runojen joukossa on jopa "Pyyramo ja Thisbe" — Ovidius-käännös.

3. Hiljaiseloa 1920- ja 1930-luvulla

Vuodesta 1914 alkaen Veikkoja on

säilynyt Norssin kirjastossa vain muutamia kymmeniä irrallisia numeroita, kaikilta vuosilta ei yhtään; ehkäpä päätoimittajat ovat vieneet lehtiään kotiin ja jättäneet sille tielleen tai ne ovat muuten hävinneet. Veikko on joka tapauksessa ilmestynyt paljon harvemmin kuin ennen; esim. v. 1919 n:o 2 ilmestyi 22.2. ja n:o 3 9.5.; molemmissa oli vain kaksi artikkelia. Syksyiltä on taas säilynyt lähes kymmenen numeroa. V. 1920 Veikko n:o 1 on päivätty 27.11., sisältönä pari novellia, mutta kevätpuolellakin lehti on voinut ilmestyä: numerointi alkoi toisinaan lukukauden alusta. Vuodelta 1924 on tallessa kolme numeroa, jotka ovat nähtävästi vain parin kirjoittajan käsialaa.

Usean vuoden aukon lopettaa syksyn 1927 Veikko, jonka sisältö on edellisiä runsaampi ja edelleen perinteinen: runo, vuoropuhelu, "Norssin" kirje, arvostelu samasta numerosta ym. Vuodelta 1929 on syyspuolelta säilynyt kaksi Veikkoa. Vuoden 1930 ainoa numero (1 4.2.) sisältää parin runon lisäksi vain selostuksen vaalikonventista (joka pidettiin aikaisemmin joka lukukauden alussa). Matti Kuusen vaikutus alkaa Veikosta n:o 1 14.3.1931, jolloin nimimerkit "Sextus" ja "6" kirjoittavat matkamuiistelma sekä useita runoja ja kertomuksia; molempien käsiala on sama. N:o 2 ilmestyy huhtikuussa, jolloin Matti Kuusi julkaisee omalla nimellään "vapaan suomennoksen" Ovidiuksesta. Syysnumerossa esiintyy muitakin nimimerkkejä: konventin kesäkirjoituskilpailun satoa esitellään.

Vuonna 1932 on ilmestynyt ainakin kolme Veikkoa: kaksi viimeistä numeroa ovat säilyneet. Toimittajana on "Kace" Nieminen. "Huomioita Veikosta" esittäessään "E.S." mainitsee numerossa 2/1932, että toimittajan vaihdosta odotettiin, sillä uusi mies oli luvannut muuttaa kaiken; mutta numero 1 oli yhtä laiha kuin ennenkin: yksi kirjoitus, pakina ja pari runoa. Ei toisessakaan numerossa ole lisäksi muuta kuin kuvaus "Satomassa". Numero 3 on myös pelkästään päätoimittajan käsialaa.

Esimakua painetusta Veikosta antaa ilmeisesti viimeinen käsin (koneella!) kirjoitettu lehti, joka on numeroimaton ja päivätty 20.5.1933. Nimimerkki "6" Alkusaarnassaan toteaa, että vain konventin kirjoituskilpailu oli pelastanut tämän numeron. Vaikka hän oli kysellyt

ja anonut koko vuoden kirjoituksia Veikkoon, ei yhtään sepustusta tullut. Nyt voitiin sentään julkaista kolme runoa, kaikki saman nimimerkin kynästä. — Vuodelta 1934 ei ole mitään tietoja lehden ilmestymisestä, ja ensimmäinen painettu numero saadaan marraskuussa 1935.

Veikko ilmestyi parikymmentä vuotta (n. 1914 — 1934) harvaan tahtiin. Vaikka kaikki ilmestyneet lehdet eivät olekaan säilyneet tähän päivään asti, näkee Veikon palstoilla vähän väliä valituksia siitä, ettei oltu innostuneita lehden toimittamisesta, kirjoituksia ei tullut. Varmaankin maailmansota, Suomen itsenäistymisen ja ajan kiihkeät poliittiset vaiheet veivät norssien ajatukset kokonaan mukaansa, niin ettei edes omaan lehteen tultu kirjoittaneeksi. Varsinkin 1920- ja 1930-luvulla päätoimittajaksi valittiin sellainen oppilas, joka käytännössä yksinkin voi huolehtia Veikon sisällöstä.

4. Veitikka, Pillerit ym. pilalehdet

Mainintoja "pilalehdistä" tai muista Veikkoa pienemmistä yrityksistä vilahdelee silloin tällöin konventin pöytäkirjoissa ja painetuissa Veikoissa; Norssin kirjastossa on muutamia säilyneitäkin kappaleita. Ensimmäinen viittaus pilalehteen on jo Veikossa n:o 17 syksyllä 1871, jolloin julkaistiin artikkeli "Erään 18 vuotiaan vekkulin jutelma ensimmäisestä kaupungin retkestänsä". Seuraavaan numeroon liittyy lisälehti, jossa on jatkoa Vekkulin jutelmaan. (Seuraavan keran Vekkuli-nimi ilmaantuu v. 1885). Ilmeisesti erillinen pilalehti perustettiin, mutta sen nimeksi tuli Veitikka; Veikossa n:o 2 syksyllä 1872 mainitaan tästä lehdestä, että se ja Veikko ovat "lapsekset", ja kysytään huolestuneina, muuttuuko Veikko kokonaan samanlaiseksi "hurjaksi pilalehdeksi" kuin Veitikka. Tämä lehti kuoli, ja keväältä 1874 on tallessa viisi Kantele-lehteä, jotka sisälsivät kuva-arvoituksia, runoja, näytelmiä ja satuja. Ainakin syksyllä 1874 on ilmestynyt jo seuraava pilalehti Lipilaari.

Lipilaarista kirjoittaa nimim. Jussi Veikossa syksyllä 1937, saatuaan haltuunsa lehden kahdeksan numeroa. Pieni kirjainen on myyty Suomalaisen Normaalityökonventin kirjastosta huutokaupalla; samaa tietä ovat menneet varmasti monet muutkin pikkulehdet. Lipilaari sisälsi näytelmiä, jatkokertomuksen "Pe-

ruukkien kummalliset elämänvaiheet”, runoja ja kertomuksia. Veikon kanssa kiisteltiin siitä, mitä konventista sopi esittää, mitä ei. Alunperin lehti oli vain muutaman kirjoittajan yksityisyrittys, mutta viimeisiä numeroita luettiin myös konventissa. — **Lentävät lehdet** mainitaan vuodelta 1877.

Pilalehti on välillä kuollut, sillä konventin pöytäkirjassa 26.10.1878 ovat sanat: ”Pitkän keskustelun perästä hyväksyttiin 24 äänellä 17 vastaan ehdoitus pilalehden perustamisesta.” Pian saatiin asianomainen lupa ja valittiin viisi toimitusmiestä ensimmäistä numeroa varten. Määrättiin myös, että jostakin henkilöstä kirjoitettaessa ei saanut käyttää hänen varsinaista nimeään. Pilalehti ”**Weitikka**” luettiin ensi kertaa 23. 11. 1878 (numero on Norssin kirjastossa). Veitikan oli määrä ilmestyä vähintään joka toisessa konventin istunnossa eli joka toisena lauantaina. Lehdelle hyväksyttiin toimitussäännöt, mutta ne eivät ole säilyneet.

Veitikkaa on tallessa kymmenkunta numeroa, ilmeisesti vuosilta 1878 — 1879. (Viimeinen maininta tästä lehdestä on konventin pöytäkirjassa 17.11.1883.) Ensimmäisessä on alkulause, jonka mukaan Veitikkaa on ilmestynyt muutamia vuosia aikaisemminkin; se ”toimitti kunniallisesti tehtävänsä ja yhtä kunniallisesti kuoli”. Tärkeimmistä lehti kertoo: ”Aikomukseni on näet teidän konventissanne vuodattaa teidän jäseniinne jotain sopivasti hauskaa ja huvittavaa, — aion poistaa sitä uneliaisuutta, ikävyyttä ja yksitoikkoisuutta, joka teitä vallitsee konventissa suurimman osan ajasta.”

”Kaikellaista” -osastossa on koulukasukuja ja muita juttuja (”En minä lunttaa”, sanoi R., kun Maisteri kysyi, mitä R. tekee.), sähkösanomia ja ilmoituksia. Sarja ”Merkillisimpien kansalaistemme elämäkertoja” esittelee Paavi-nimisen henkilön, ja ”Konventti-ilta Hölmölässä” selostaa kokousta — kunhan ei vain Norssin konventissa! Ajan kuva on muuten tyhjä sivu, jossa on piirros ja teksti: ”Painoasiamies on pidättänyt kirjoituksen, joka olisi ollut sijoitettava tälle kohtaa.”

Vuosina 1884 — 1886 ilmestyi peräkkäin ainakin kolme uutta pilalehteä:

VEIKKO

NORSSIN OMA LEHTI

N:o 5

Maaliskuu

1935—36

Olavi Raimela:

Luomakunnan kruunu.

Veikon kansikuvataidetta 30-luvulta

Jacques Bonhomme, Vekkuli ja Suka; näistä ei ole yhtään säilynyt. Milloin alettiin pyöritellä **Pillereitä**, ei ole varmasti tiedossa; kuitenkin niiden ensimmäinen ”pääpappa” oli Martti Ruuth, joka tuli ylioppilaaksi 1888.

Konventin pöytäkirjat kertovat, että Pillerit lakkautettiin joksikin aikaa keväällä 1897, ilmeisesti niiden huonouden vuoksi. Jo syksyllä konventti pyysi turhaan rehtorilta lupaa pilalehden uudistamiseen, mutta rehtori vastasi, että ”konventtilaiset voisivat kirjoittaa pilajuttujaan Veikkoon”. Konventti oli hyvin pahoillaan vastauksesta. Sama pyyntö toistettiin vuotta myöhemmin, ja nyt rehtori suostui ”Pillerin pyyntiin” ehtona mm., etteivät kirjoitukset saaneet käsitellä uskontoa, moraalialia eivätkä opettajia. Kymmenen uutta ”proviisorialia” valittiin pyörittämään Pillereitä.

Muutamia Pillereitä on säilynyt vuosilta 1898 ja 1914 — 1920; entisten pääpappojen tai heidän jälkeläistensä hallusta voisi ehkä löytyä kadoksissa olevia

numeroita. Pillerit lienevät nimittäin ilmestyneet jatkuvasti, mm. 1933 ne mainitaan. Paitsi kaskuja Pillerit ovat sisältäneet pilajuttuja ja runoja, usein opettajista — välillä annetusta kiellosta huolimatta — ja "naskaleista". Opettajien oikeita nimiä ei saanut mainita aikaisemmin; vasta painetuissa Pillereissä niitä alkaa esiintyä; auskultantti oli vain nimen "naskali" jo 1800-luvulla.

Pari näytettä vanhoista Pillereistä:

— Tohtori Tursas sanoo "professorille", joka valittaa numerostaan: "No, sinähän istutkin niin kuin sika nurinpäin."

— Plodun tunnilla kertoo Hanén Pultavan taistelusta. Akkiä Plodu keskeyttää hänet, sillä luokalla on syntynyt rauhattomuutta. Kun Plodu on palauttanut jälleen järjestyksen luokalle sanoo hän: "Nooh Hanén jatkaa shit taash taischte-lua."

Kuten mainitsin, Pillerien ensimmäinen pääpappa oli sittemmin teologian professori Martti Ruuth; muita ovat olleet mm. Jalmari Finne, Toivo Aro, Mika Waltari ja Matti Viherjuuri.

Painetussa Veikossa oli kaskuja heti alusta alkaen, mutta vasta toisena vuonna nimeksi ilmaantui Pillerit. Pääpappana toimi v. 1937 Jorma Louhivuori. Pillerosasto onkin kuulunut erottamattomasti Veikkoon siitä lähtien. — Tauno Karilas keräsi 1930-luvun lopulla Pillereistä, Veikosta ja muista lehdistä sekä lukemattomilta vanhoilta norsseilta valittujen kaskujen kokoelman. Hän huomauttaa: "Pintapuolinenkin katsastelija käsittää, että kaskuja on paisuteltu ja kasvatettu mielikuvituksen yrttitarhassa, jossa niihin on laskeutunut kaste elikkä kosteus, jota myöskin huumoriksi kutsutaan. Yhtä vähän kuin taide kuvastaa orjallisesti todellisuutta, yhtä vähän kaskut sitä kuvastavat."

Pillerit ja muut pilalehdet kuvastavat aikansa koululaishuomoria. Aina tuoreita aiheita ovat sekä omien opettajien että auskultanttien tunneilla sattuneet kömmähdykset. Vanhat pilalehdet kertovat nykyisiä suorasukaisemmin myös opet-

tajien yksityiselämästä ja tavoista; tietenkin jokainen aikalainen tunsi "Plodut", "Tursaat", "Slaavian apostolit" ja muut, niin kuin nykyisin tiedetään, kuka on "MaCa", "Ompu" tai "Päivän-säde". Hienotunteisuus on selvästi lisääntynyt 1800-luvulta (vuonna 1899 oli syyskuun Pillerien sisältö "niin arveluttava, että konventti katsoi paraaksi polttaa ne, ja tuomio pantiin heti toimeen") — vai eikö oppilailla enää ole tilaisuutta tutustua läheisesti opettajien "merkillisiin" elämäntapoihin, kun Helsinki on suurkaupunki?

Lopuksi pari uudempaa "pilleriä":

— (syksyllä 1937) Tositapaus. Historian opettaja näyttää Bismarckin kuvaa ja kysyy (tarkoittaen Hindenburgia): — Ketä toista suurmiestä Bismarck muistuttaa ulkonäöltään? — Oppilas: — Rehtori Heporautaa.

— (syksy 1947) HM! Teinitär haaveellisenä: Olen kuullut puhuttavan Teistä paljon. — Teini N: Oletteko? Mutta ette voi todistaa mitään!

— (syksy 1967) Kattainen: "Eihän teistä kukaan kuitenkaan usko, että minä olen kemian laudaturin suorittanut, sillä minähän en muista siitä muuta kuin oluen kemiallisen merkin, joka on SIFF."

5. Painettu Veikko vuodesta 1935

Lauantaina 12.10.1933 Erkki Kario esitti konventissa, että Veikko olisi saatava painetuksi. Näin uudistettaisiin jo kauan kitunut vanha lehti ja oltaisiin edelläkävijöitä — taas kerran — koko Suomessa. Maamme ensimmäisen painetun koululehden sai aikaan konventin valitsema toimikunta: Halmevaara, Itkonen, Kario, Roiha, Salmi, Saraste, Wendelin ja Virtanen, jotka uhrasivat aikaansa tuntikausia "nurisematta — koulun jälkeen ja ruokaväliallakin" Veikon hyväksi. Koska oppilas ei kelvannut vastavaksi toimittajaksi, suostui lehtori Esko Joki tuohon virkaan; myös kustantaja piti olla, ja siksi saatiin Toivo Aro. Ensimmäinen oppilas-päätoimittaja oli Veikko Itkonen.

URHEILU + HUUMORI

JOULU - NUMERO